

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE EĞİTİMİ

Editör

Prof. Dr. Arzu CANSARAN

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE EĞİTİMİ

Editör

Prof. Dr. Arzu CANSARAN

Yazarlar

Arzu CANSARAN – Aslı SARIŞAN TUNGAÇ – Aysel KARABAŞ – Burcu HAMURLU
– Demet CANSARAN – Ekrem YILDIRIM – Figen DURKAYA – Funda YEŞİLDAĞ
HASANÇEBİ – Hasan GENÇ – Hatice ÖNEN – Hüseyin SELÇUK – Huriye DENİŞ
ÇELİKER – Müjgan ZOBU – Murat DEMİRBAŞ – Nazmiye BAŞER – Neslihan
KARAVİN – Rumiye ARSLAN – Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU – Sibel Demir
KAÇAN

E-ISBN: 978-625-382-085-5

DOI: 10.54637/vizetek.9786253820855

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Koordinatörü: Seda AYĞÜN

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Aralık, 2025

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE EĞİTİMİ

Editör

Prof. Dr. Arzu CANSARAN

*“Canım kardeşlerim Emel GEVEN ve Hatice CANSARAN’a en içten saygı,
minnet ve sevgilerimle...”*

Ankara, 2025

ÖNSÖZ

Sürdürülebilirlik, günümüzün en acil ve kritik meselelerinden birisi olarak, insanlık için küresel çapta büyük bir anlam taşımaktadır. İnsanlık, hızla tükenen doğal kaynaklar, çevresel kirlenme, iklim değişikliği ve ekosistemlerin tahrip olması gibi pek çok sorunla karşı karşıyadır. Bu noktada, sadece bireysel değil, toplumsal ve küresel ölçekte sürdürülebilir bir yaşam tarzı benimsemek, geleceğimizin teminatı olacaktır. Bu kitap okuyucularını, sürdürülebilirlik konusundaki farkındalıklarını artırmaya ve onları çevre bilincine sahip birer birey olmaya teşvik etmeyi hedeflemektedir. Kitabın içerdiği konular, çevresel sorunların çözümünde aktif bir rol üstlenmek isteyen herkese seslenmektedir. Bu kitap ile; eğitim ve farkındalık oluşturma yanı sıra, sürdürülebilir bir gelecek için atılacak adımların bireysel ve toplumsal düzeyde ne denli önemli olduğuna dikkat çekilmek istenmektedir.

Kitabın temel amacı, sürdürülebilirlik kavramını yalnızca akademik tartışmaların ilgi odağı olmaktan çıkarıp, eğitim yoluyla yaşamın her alanına taşınabilir, davranışa dönüştürülebilir ve içselleştirilebilir bir yaşam felsefesine dönüştürmektir. Bu süreçte bilimsel okuryazarlık, çevresel farkındalık ve eğitsel iletişim gibi pedagojik araçlar ön plana çıkmakta; bireylerin yalnızca bilgi edinmeleri değil, aynı zamanda bu bilgiyi değerlere dönüştürerek tutum ve davranış geliştirmeleri teşvik edilmektedir. Bu kitap, sürdürülebilirlik bilincinin artırılmasını hedefleyen, çevresel sorumluluk ekseninde toplumsal farkındalık oluşturarak bireyleri aktif katılıma teşvik eden çok disiplinli bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Kitapta ele alınan temalar, yalnızca sorunların tespitiyle sınırlı kalmayıp, çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmeyi amaçlamakta ve sürdürülebilir bir gelecek inşasında bireysel, kurumsal ve kamusal düzeylerde atılabilecek somut adımlara dikkat çekmektedir.

İşte bu bağlamda; *“Sürdürülebilir Yaşam Bilinci: Eğitim, Farkındalık ve Çevresel Sorumluluk; Sürdürülebilir Yaşamın Önündeki Küresel Tehditler; Geleceğin Sürdürülebilir Kentleri; Sürdürülebilirlik Perspektifinden Atık Yönetimi; Türkiye’nin Su Ayak İzi: Sürdürülebilirlik Perspektifinden Bir Değerlendirme; Sürdürülebilir Tarımda Bilimsel Okuryazarlık: Küresel ve Ulusal Yaklaşımlar; Çevre Eğitiminde Pestisit Bilinci: Sürdürülebilir Çözümler; Sürdürülebilir Yaşam İçin Mikroplastik Farkındalığı: Kaynaklar, Etkiler ve Stratejiler; Sürdürülebilirlik Farkındalığı ve Medya: İletişimin Eğitsel Gücü; Göller Bölgesi Sulak Alanlarının Sürdürülebilirliği ve Çevre Eğitimi Açısından Önemi; Ortaokul Öğrencilerinin Sürdürülebilir Su Tüketimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi; Argümantasyon Yaklaşımı ile Sürdürülebilir Çevre Eğitimi; Sürdürülebilirlik Eğitiminde Araştırma Eğilimleri: Son On Yılın Değerlendirmesi ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Fen Bilimleri 5. Sınıf Ders Kitabında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yeri”* isimli on dört başlık altında topladığımız bu eser, sürdürülebilirlik anlayışının farklı boyutlarını derinlemesine ele almayı amaçlamaktadır.

Bu kitap, tek bir konuya odaklanmak yerine, sürdürülebilirlik kavramının farklı boyutlarını ele alarak bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Çeşitli alanlarda sürdürülebilirliğin nasıl uygulanabileceğini gösteren bölümlerle de, okurların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde harekete geçmeleri için somut fikirler ortaya koymaktadır. Her bir bölüm, okuyucunun konuyu anlamasını, çevresel sorunların nedenlerini ve sonuçlarını görmesini ve bu sorunlara karşı bireysel olarak neler yapabileceğini fark etmesini sağlamayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak bu eser, eğitim profesyonelleri, araştırmacılar, öğretmen adayları ve politika yapıcılar için, sürdürülebilirlik odaklı bir eğitim programının nasıl tasarlanabileceğine dair kuramsal ve pratik bir yol haritası örneği sunmayı hedeflemektedir. Bu eser, sürdürülebilirlik konusundaki bilgi birikimini geniş kitlelerle buluşturmayı, çevreye duyarlı ve sorumluluk sahibi bireylerin yetişmesine katkı sunmayı ve daha dirençli, adil ve sürdürülebilir bir toplumun inşasına yönelik kolektif çabayı desteklemeyi amaç edinmiştir. Bu eser sadece bir bilimsel çalışma olmanın ötesinde; yeşil, sağlıklı ve dengeli bir dünya kurma yolunda geleceğe yönelik sorumluluklarımızı unutmadan hareket etme bilincini kazandırmayı amaçlayan bir çağrı niteliğindedir.

Aralık-2025

Prof. Dr. Arzu CANSARAN

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

1. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşam Bilinci: Eğitim, Farkındalık ve Çevresel Sorumluluk

Doç. Dr. Müjgan ZOBU | ORCID: 0000-0001-9182-8927

2. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşamın Önündeki Küresel Tehditler

Prof. Dr. Neslihan KARAVİN | ORCID: 0000-0002-7603-3832

3. BÖLÜM

Geleceğin Sürdürülebilir Kentleri

Prof. Dr. Demet CANSARAN | ORCID: 0000-0003-3502-2173

4. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Perspektifinden Atık Yönetimi

Dr. Figen DURKAYA | ORCID: 0000-0002-5639-717X

5. BÖLÜM

Türkiye'nin Su Ayak İzi: Sürdürülebilirlik Perspektifinden Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Arzu CANSARAN | ORCID: 0000-0002-0912-147X

Yüksek Lisans Öğr. Burcu HAMURLU | ORCID: 0009-0008-7304-0464

6. BÖLÜM

Sürdürülebilir Tarımda Bilimsel Okuryazarlık: Küresel ve Ulusal Yaklaşımlar

Yüksek Lisans Öğr. Ekrem YILDIRIM | ORCID: 0009-0000-4074-7705

Prof. Dr. Arzu CANSARAN | ORCID: 0000-0002-0912-147X

Dr. Öğr. Üyesi Rumiye ARSLAN | ORCID: 0000-0002-6679-294X

7. BÖLÜM

Çevre Eğitiminde Pestisit Bilinci: Sürdürülebilir Çözümler

Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU | ORCID: 0000-0002-2852-7061

8. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşam İçin Mikroplastik Farkındalığı: Kaynaklar, Etkiler Ve Stratejiler

Prof. Dr. Neslihan KARAVİN | ORCID: 0000-0002-7603-3832

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

9. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Farkındalığı ve Medya: İletişimin Eğitsel Gücü

Dr. Öğr. Üyesi Rumiye ARSLAN | ORCID: 0000-0002-6679-294X

10. BÖLÜM

Göller Bölgesi Sulak Alanlarının Sürdürülebilirliği ve Çevre Eğitimi Açısından Önemi

Öğrt. Hüseyin SELÇUK | ORCID: 0009-0007-6252-3340

Prof. Dr. Hasan GENÇ | ORCID: 0000-0002-9497-9605

Prof. Dr. Huriye DENİŞ ÇELİKER | ORCID: 0000-0001-8059-6067

11. BÖLÜM

Ortaokul Öğrencilerinin Sürdürülebilir Su Tüketimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Aysel KARABAŞ | ORCID: 0004-0009-6246-6655

Doç. Dr. Sibel Demir KAÇAN | ORCID: 0000-0003-3577-3399

12. BÖLÜM

Argümantasyon Yaklaşımı ile Sürdürülebilir Çevre Eğitimi

Doç. Dr. Funda YEŞİLDAĞ HASANÇEBİ | ORCID: 0000-0001-9365-940X

13. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Eğitiminde Araştırma Eğilimleri: Son On Yılın Değerlendirmesi

Hatice ÖNEN | ORCID: 0009-0005-9162-3055

Dr. Öğr. Üyesi Aslı SARIŞAN TUNGAÇ | ORCID: 0000-0003-3709-5288

14. BÖLÜM

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Fen Bilimleri 5. Sınıf Ders Kitabında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yeri

Prof. Dr. Murat DEMİRBAŞ | ORCID: 0000-0003-2806-3348

Öğrt. Nazmiye BAŞER | ORCID: 0000-0002-7988-2450

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşam Bilinci: Eğitim, Farkındalık ve Çevresel Sorumluluk	1
<i>Müjgan ZOBU</i>	

2. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşamın Önündeki Küresel Tehditler	25
<i>Neslihan KARAVİN</i>	

3. BÖLÜM

Geleceğin Sürdürülebilir Kentleri	47
<i>Demet CANSARAN</i>	

4. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Perspektifinden Atık Yönetimi	63
<i>Figen DURKAYA</i>	

5. BÖLÜM

Türkiye'nin Su Ayak İzi: Sürdürülebilirlik Perspektifinden Bir Değerlendirme	97
<i>Arzu CANSARAN</i>	
<i>Burcu HAMURLU</i>	

6. BÖLÜM

Sürdürülebilir Tarımda Bilimsel Okuryazarlık: Küresel ve Ulusal Yaklaşımlar	117
<i>Ekrem YILDIRIM</i>	
<i>Arzu CANSARAN</i>	
<i>Rumiye ARSLAN</i>	

7. BÖLÜM

Çevre Eğitiminde Pestisit Bilinci: Sürdürülebilir Çözümler	139
<i>Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU</i>	

8. BÖLÜM

Sürdürülebilir Yaşam İçin Mikroplastik Farkındalığı: Kaynaklar, Etkiler ve Stratejiler	163
<i>Neslihan KARAVİN</i>	

9. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Farkındalığı ve Medya:

İletişimin Eğitsel Gücü 181

Rumiye ARSLAN

10. BÖLÜM

Göller Bölgesi Sulak Alanlarının Sürdürülebilirliği

ve Çevre Eğitimi Açısından Önemi 205

Hüseyin SELÇUK

Hasan GENÇ

Huriye DENİŞ ÇELİKLER

11. BÖLÜM

Ortaokul Öğrencilerinin Sürdürülebilir

Su Tüketimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi 223

Aysel KARABAŞ

Sibel Demir KAÇAN

12. BÖLÜM

Argümantasyon Yaklaşımı ile Sürdürülebilir Çevre Eğitimi 241

Funda YEŞİLDAG-HASANÇEBİ

13. BÖLÜM

Sürdürülebilirlik Eğitiminde Araştırma Eğilimleri:

Son On Yılın Değerlendirmesi 261

Hatice ÖNEN

Aslı SARIŞAN TUNGAÇ

14. BÖLÜM

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Fen Bilimleri

5. Sınıf Ders Kitabında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yeri 289

Murat DEMİRBAŞ

Nazmiye BAŞER